

Tusculum

2022
SOLIN-15

Tusculum

15

Solin, 2022.

Nakladnik

Javna ustanova u kulturi
Zvonimir Solin
Kralja Zvonimira 50
Solin

Za nakladnika

Tonči Čićerić

Glavni urednik

Marko Matijević

Uredništvo

Joško Belamarić
Nenad Cambi
Dino Demicheli
Josip Dukić
Arsen Duplančić
Miroslav Katić
Šime Marović
Dražen Maršić
Michael Ursinus

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak

Marko Grgić

Izrada UDK-a

Iva Kolak, Sveučilišna knjižnica u Splitu

Tisak

Jafra Print Solin

Naklada

500 primjeraka

Izdavanje časopisa novčano podupire Grad Solin.

UDK 908(497.5-37 Solin)

Tiskana inačica: ISSN 1846-9469

Mrežna inačica: ISSN 1849-0417

Tusculum

Časopis za solinske teme

15

Solin, 2022.

Sadržaj

7-39	Martin Bažoka – Ivan Šuta	Prapovijesni nalazi s gradine Sutikve u Solinu
41-59	Luka Donadini	Religija, kult i moralnost u Saloni (I) Poštovanje i dužnost prema božanstvima
61-69	Nikola Cesarik	<i>Cohors I Alpinorum vel cohors I milliaria Delmatarum?</i>
71-85	Diana Čorić – Dražen Maršić	Salonitanska kamena urna T. Domicije Januarije
87-91	Krešimir Grbavac	Stela alumna Merkurija iz Solina
93-98	Dino Demicheli	Dva epigrafska fragmenta iz obiteljske kuće u solinskom predjelu Ninčevićima
99-104	Ivan Alduk	Natuknice za studiju o srednjovjekovnom Solinu (I)
105-123	Ana Šimić	Kraljica Jelena Slavna u hrvatskim povijesnim romanima
125-141	Blanka Matković	Zaboravljena povijest grada Splita i njegove okolice Križarska organizacija srednje Dalmacije kroz UDB-in dosje Zlate Radović
143-161	Arsen Duplančić	Dva crteža Franje Kopača u Solinu
163-193	Tonči Čičerić	Solinsko pučko pjevanje u kontekstu razvoja klapskoga pjevanja u Solinu od sredine 20. stoljeća do danas
195-223	Mirko Jankov	Iz riznice svjetovnoga repertoara Pučkih pivača Gospe od Otoka – Solin: Transkripcije i jezično-glazbena analiza osam tradicijskih napjeva (dio prvi: muški tekstovi)
225-227	Arsen Duplančić – Marko Matijević	U spomen na Milana Ivaniševića (8. svibnja 1937. – 30. prosinca 2021.)
229		Naputak suradnicima <i>Tusculuma</i>

Arsen Duplančić – Marko Matijević

U spomen na Milana Ivaniševića

(8. svibnja 1937. – 30. prosinca 2021.)

Arsen Duplančić
Trondheimska 29
HR, 21000 Split
arsenduplancic@gmail.com

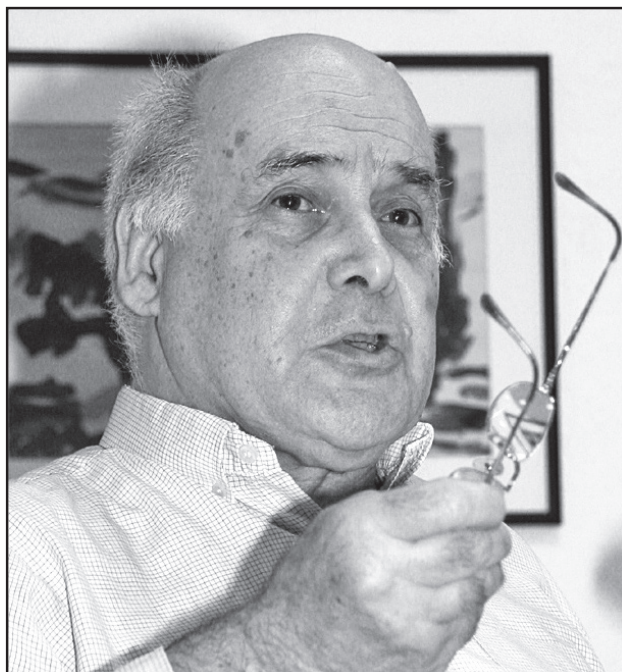
Marko Matijević
Stjepana Radića 7
HR, 21210 Solin
marko.matijevic@st.t-com.hr

UDK: 011/016Ivanišević, M.

Bogata dalmatinska spomenička baština od antike do 20. stoljeća odavno privlači i potiče povjesničare umjetnosti, povjesničare, arheologe, konzervatore, restauratore, muzealce i mnoge druge. Među onima koji su se odazvali »sirenskomu zovu« dalmatinske umjetnosti i povijesti bio je Milan Ivanišević. Rođen je u Splitu 8. svibnja 1937., tu je završio gimnaziju, a studij povijesti umjetnosti godine 1963. u Zagrebu. Kao konzervator radio je u Konzervatorskom zavodu za Dalmaciju od 1964. do 1967., a od 1967. do 1981. u Zavodu za zaštitu spomenika kulture kojemu je bio ravnateljem od 1974. do 1979. godine. Od 1981. do umirovljenja 1998. bio je ravnateljem Galerije umjetnina u Splitu.

Ivaniševićovo proučavanje dalmatinskih spomenika bilo je usmjereno na opuse umjetnika od Andrije Alešija i Jurja Dalmatinca do Emila Vecchiattija, Ivana Meštrovića i Ive Dulčića. Baveći se ikonografskim temama pisao je o sv. Ivanu Trogirskom, sv. Dujmu, solinskim mučenicima i crkvi Gospe od Zdravlja u Splitu. Od njegovih konzervatorskih istraživanja ističu se radovi o prostoru oko stolne crkve u Šibeniku, crkvi sv. Leona u Trogiru i oltaru sv. Staša u splitskoj katedrali. Bavio se proučavanjem i prikupljanjem antičkih i srednjovjekovnih povijesnih izvora, osobito diplomatskih i literarnih.

Surađivao je u časopisima *Kulturna baština*, *Peristil*, *Starohrvatska prosvjeta*, *Poljica*, *Prilozi za povijest umjetnosti u Dalmaciji*, *Proložac*, *Vjesnik za arheologiju i historiju*

dalmatinsku, Hrvatska obzorja, Građa i prilozi za povijest Dalmacije, Anali Galerije Antuna Augustinčića itd. te u zbornicima *Čuvari baštine, 100 godina Obrtničke škole u Splitu, Majstor Radovan i njegovo vrijeme, Ivan Duknović i njegovo vrijeme, Zvonimir, kralj Hrvatske* i još nekima.

Ivanišević nije zaobišao Salonu i Solin. U razgovoru za mjesečnik *Solinsku kroniku* kazat će kako se njegov slučajni susret sa Solinom pretvorio u višegodišnje prijateljstvo. I od toga slučajnog susreta sedamdesetih godina prošlog stoljeća – šetnje s prijateljem kroz Salonu – pa gotovo do njegova odlaska s ovoga svijeta, Solin će biti jedno od njegovih nadahnuća. Posvetio mu je podrobna istraživanja i brojne stranice znanstvenih i popularnih radova.

Pisao je o crkvama i likovnim izrazima štovanja svetoga Dujma (*Sveti Dujam, Split 1996.; Sveti Dujam. Štovanje kroz vjekove, Split 2004.*); o crkvama u srednjem i novom vijeku u Sv. Kaju, svecima zaštitnicima te prostoru župe Sv. Kaja u godini 1831. (*Sveti Kajo. Zbornik radova, Sveti Kajo 2003.*). Za kataloge izložbi *Starohrvatski Solin* (Split 1992., koautor izložbe) i *Salona Christiana* (Split 1994.) sastavio je pregled i priložio izbor antičkih, ranokršćanskih i ranosrednjovjekovnih povijesnih izvora. Objavio je i monografiju *Solinske božićne jaslice* (Solin 1997.) utvrdivši likovnu i ikonografsku vrijednost tog djela Mirka Kljakovića Šantića koje je, makar i nepotpuno sačuvano, učinilo solinsku crkvu Gospe od Otoka nezaobilaznim mjestom u svim budućim prikazima hrvatskih i europskih božićnih jaslica.

Osobito je zanimljiva i podacima bogata njegova knjiga *Katastar Solina i okolice u godini 1831.* (Split 2011.) kojom je još jednom pokazao svoje veliko znanje i ljubav prema zavičaju (autor fotografija Đenko Ivanišević). Knjiga je nastala nakon niza njegovih napisa u objavljivanih *Solinskoj kronici* od lipnja 2004. do siječnja 2005. pod nadnaslovom *Solinski prostor u austrijskim geodetskim mapama*. Ivanišević u pogovoru priznaje kako je spoznao manjkavosti tako sastavljene cjeline i započeo nova proučavanja i sastavljanja nove cjeline za prostor triju općina.

Zapažen je i njegov niz s nadnaslovom *Pričam ti priču* objavljivan od veljače 2006. do ožujka 2007. u *Solinskoj kronici*. Ivanišević je u želji postizanja stvaralačkih pobuda pisao o problemima koji tište grad Solin te, između ostaloga, govorio o granici s Klisom, o potrebi ustanovljenja solinskoga muzeja, o osnivanju solinskoga nakladnika koji će biti usmjeren samo na knjigu, o čuvanju prirodnih ljepota...

U istim je novinama objavio i druge, tematski različite, ali važne tekstove o prošlosti grada uz Jadro. Tako je pisao o Tomi Arhiđakonu, o crkvama kraljice Jelene na Gospinu otoku, o brojnim knjigama koje se dotiču solinske prošlosti, o knjigama solinskih autora. Pisao je i o izložbama likovnih umjetnika u Domu kulture Zvonimir, a brojne je otvorio oplemenivši ih svojom jasnom riječju, sugestivnim glasom i nadasve stručnošću. Rado je podržavao samouke umjetnike. »Likovnu vrijednost volim gledati kroz čovjeka«, govorio je Ivanišević. »To je težak posao pred praznim platnom ili komadom drveta, a pobjeđuje ljudska dobrota,

čovjek koji se hoće pošteno, skromno i s ljubavlju ponašati prema svojoj sklonosti i trudu. Meni su dragi.«

Poseban doprinos solinskoj kulturi i baštini Ivanišević je dao kroz časopis *Tusculum*. Bio je jedan od njegovih pokretača, a kao član Uredništva utjecao je na oblikovanje i trasiranje njegova profila. Treba istaknuti da je upravo on zaslužan što je časopis dobio taj naziv koji simbolično povezuje Ciceronov i Bulićev *Tusculum*, onodobne *disputationes* i današnje znanstvene rasprave. Ivanišević je u časopisu redovito objavljivao rezultate svojih proučavanja prošlosti i baštine Solina i njegove okolice. Naslovi poput *Otok hrvatskoga vladara; Izvori za prva desetljeća novoga Vranjica i Solina; Nadbiskupski pohodi župama Vranjicu, Mravincima i Kučinama do godine 1764.* jasno govore o različitim temama kojima se Ivanišević bavio.

Veliko znanje, stručnost, točnost i minucioznost riječi su koje ocrtavaju Milana Ivaniševića. Zbog toga su njegovi radovi pouzdani i puni provjerenih i korisnih podataka. Svoje znanje nije ostavljao samo na papiru nego ga je prenosio i dijelio u brojnim razgovorima s kolegama i prijateljima. Njegovi savjeti i mišljenja bili su dobrodošli jer je iza njih stajalo iskustvo, sustavnost i poslovična iscrpnost. Odlaskom Milana Ivaniševića, koji je umro u Splitu 30. prosinca 2021., hrvatska je znanost i kultura izgubila stručnjaka i čovjeka iza kojega je ostalo vrijedno i bogato naslijeđe. Vrijeme će pokazati punu veličinu i dosege njegovih radova, a Ivaniševićeva bibliografija postaje poticaj za vrednovanje njegova opusa.*

* Zbog tehničkih razloga bibliografiju nismo mogli uvrstiti u ovaj broj *Tusculuma*, ali ćemo to uraditi u sljedećemu.

Summary

Arsen Duplančić – Marko Matijević

In Memoriam Milan Ivanišević (8 May 1937 – 30 December 2021)

Milan Ivanišević was born in Split on 3 May 1937. In Split he completed his grammar school, whereas his studies of the history of art he completed in Zagreb in 1963. He worked in the Conservation Institute for Dalmatia as a conservator from 1964 till 1967, and in the Institute for Protection of Cultural Monuments from 1967 till 1981, as its Director from 1974 till 1979. From 1981 till the retirement in 1998 he was the Director of the Arts Gallery in Split.

Ivanišević studied the works of various artists, from Andrija Aleši and Juraj Dalmatinac to Emil Vecchietti, Ivan Meštrović and Ivo Dulčić. He wrote on iconographic themes, especially on St. Ivan of Trogir and St. Domnio, as well as on the classical and medieval historic sources relating to Salona and Solin. He contributed to numerous magazines and newspapers, and published also several books. He was a long time contributor to the magazine *Tusculum* and the monthly *Solinska kronika*, writing on the themes of the history and arts of the Solin area.

Great knowledge, expertness and meticulousness are the words depicting Milan Ivanišević. Therefore his works are reliable and abounding in verified and useful information. With the departure of Milan Ivanišević, who passed away in Split on 30 December 2021, the Croatian science and culture have lost an expert and a man who after him left a valuable and rich heritage.

Translated by Radovan Kečkemet

